

Werk in West Arbeidsmarkt en trends

Van Eesterengesprek
#42 15 april 2015

Van Eesterenmuseum
Amsterdam

Werk in West Arbeidsmarkt en trends

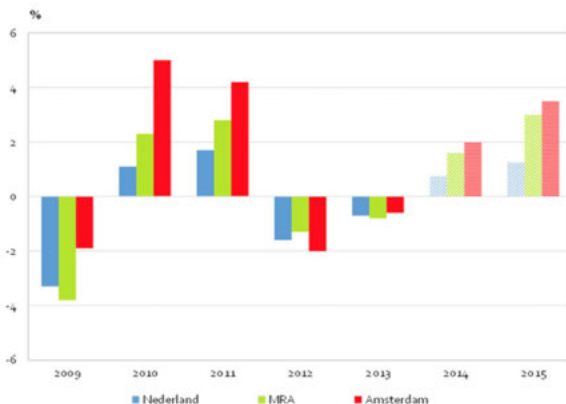
Economische groei in Amsterdam	4
Nieuwe en oude beroepen	6
Werkgelegenheid in Nieuw-West	7
Nieuw-West versus IJburg	7
Jeugdwerkloosheid is hoog	8
Twee kanten	9
Misverstand 1:	
Nieuw-West is een woongebied	10
Misverstand 2:	
Nieuw-West ligt perifeer	12
Misverstand 3:	
Nieuw-West moet alle bedrijven van buiten halen	13
Vragen, opmerkingen en discussie	14
Meer lezen	15
Colofon	15

In dit eerste Van Eesterengesprek over Werk in West schetst Jeroen Slot, hoofd van de afdeling O+S, onderdeel van Onderzoek, Informatie en Statistiek, bij de gemeente Amsterdam, een beeld van de werkgelegenheid in Nieuw-West aan de hand van statistieken. Hij beantwoordt vragen als: Hoe verhoudt de werkgelegenheid die zich tot de ontwikkelingen in de stad en de regio? Profiteert Nieuw-West wel van de forse banengroei die Amsterdam heeft gekend de afgelopen 15 jaar? Waarom zijn zoveel jongeren in Nieuw-West werkloos, terwijl vrijwel nergens in Nederland zoveel banen op korte afstand beschikbaar zijn. Zef Hemel van de Amsterdamse Economic Board belicht de misverstanden die er bestaan over de functies van Nieuw-West. Een van die misverstanden is dat het in Nieuw-West alleen om wonen zou draaien. Terwijl dit stadsdeel volgens Hemel een belangrijk werkgebied binnen de metropoolregio is, waar de toekomst afhangt van werken.

Jeroen Slot begint zijn presentatie met 'het succesverhaal dat de stad is'. Daar horen we nu al een tijd over, constateert hij. Maar er zijn ook tegengeluiden. Zoals dat van Saskia Sassen die in haar boek 'Expulsions' beschrijft hoe er wereldwijd groepen uitgesloten worden in de steden. Mondiaal nemen verschillen misschien wel af tussen landen, maar de verschillen binnen steden worden groter. Steeds meer verschillende groepen met een gefragmenteerde tijdsbesteding en gescheiden leefwerelden komen in steden bij elkaar.

Jeroen Slot is hoofd van de afdeling O+S, onderdeel van Onderzoek, Informatie en Statistiek, bij de gemeente Amsterdam

Economische groei in Nederland, Metropoolregio Amsterdam en Amsterdam 2009-2015, cijfers voor 2014 en 2015 zijn geschat. Bron: O+S

De stad is in transitie, constateert Slot. Alleen niemand weet eigenlijk waarnaartoe. Dat geldt ook voor de vraag waarom we in een transitiefase zitten. Het valt hem op dat de transitie zelf vaak gebruikt wordt als argument om zaken aan te pakken. Hoe zichtbaar is dat in Amsterdam en wat gebeurt er in Nieuw-West? Daar gaat hij verder op in.

Economische groei in Amsterdam

Economisch is het Amsterdam heel goed gegaan de afgelopen 15 à 20 jaar. In de grafiek 'Economische groei' is te zien dat de stad Amsterdam het in alle jaren beter doet dan de Metropoolregio Amsterdam, en ook beter dan het land.

Ook in de jaren dat het economisch wat minder goed gaat, gaat het in Amsterdam relatief nog het beste.

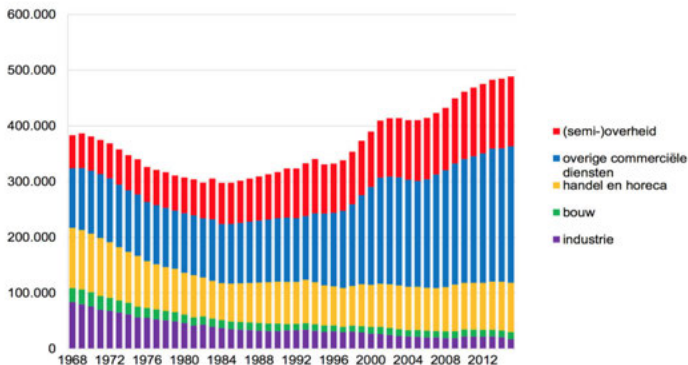
Dat economische groei niet altijd werkgelegenheid oplevert blijkt uit het overzicht uit de Economische Verkenningen van de Metropoolregio Amsterdam uit 2015.

		Werkgelegenheid 2008-2013	
		Afname	Groei
Toegevoegde waarde 2008-2013	Groei	Groothandel Financiële diensten Verhuur en handel onroerend goed Overheid	Energie Horeca Overige zakelijke diensten Onderwijs Gezondheid en welzijn Cultuur, sport, recreatie
	Afname	Landbouw Industrie Bouw Vervoer en opslag Specialistische zakelijke diensten	Detailhandel Informatie en communicatie Overige dienstverlening

*Productie en werkgelegenheid: verandering tussen 2008 en 2013.
Bron: Economische Verkenningen MRA 2015.*

In de sectoren overheid en financiële dienstverlening daalt de werkgelegenheid, terwijl er wel van economische groei sprake is. In de sectoren horeca, gezondheid en welzijn, en onderwijs is er economische groei en groeit ook de werkgelegenheid. In de landbouw, de industrie en de bouw neemt zowel de economische groei af als de werkgelegenheid. Dat geldt ook voor de zo belangrijke sector vervoer en opslag. Toch is over de hele linie de werkgelegenheid in Amsterdam enorm gegroeid.

Over de periode van 1968 tot 1984 is een gestage daling in de werkgelegenheid te zien. In die periode van suburbanisatie ging het niet zo goed met de stad. Midden jaren tachtig kwam de kentering, werd er weer in de stad geïnvesteerd, en begon de werkgelegenheid weer te groeien. Rond de millenniumwisseling is de werkgelegenheid extreem snel gegroeid. Ondanks de crisis die begon in 2007 is het aantal arbeidsplaatsen in Amsterdam blijven groeien. Dat komt voor rekening van de commerciële en zakelijke dienstverlening, de sector met de meeste groei in de stad.

*Amsterdams
werkgelegenheid
naar hoofdsectoren,
1968-2014. Bron: O+S*

Nieuwe en oude beroepen

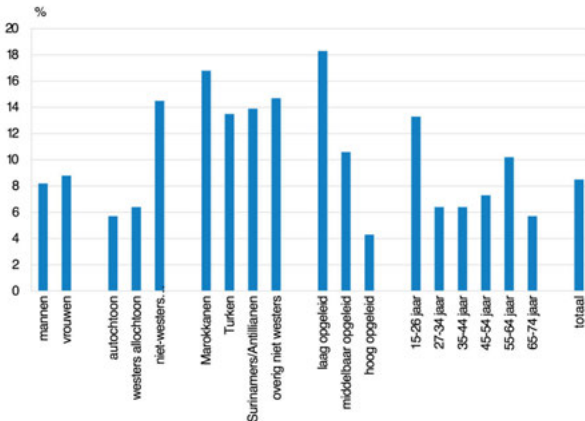
In de zakelijke dienstverlening zijn ook de meeste starters te vinden. In 2013 bijna 4.000. Overigens ook de meeste opheffingen, bijna 2.500. Uit deze sector komen wel succesvolle Amsterdamse bedrijven voort zoals Booking.com en TomTom. De verwachting is dat er een tornado op komst is die veel kantoorwerkgelegenheid zal laten verdwijnen, vertelt Slot. 'De grote boosdoener is de technologie, de automatisering van processen die veel werk zal overnemen. Niemand weet precies wat we daarvan kunnen verwachten.' Amerikaans onderzoek wijst uit dat de helft van de banen zwaar bedreigd wordt door deze ontwikkelingen. Banen in de verkoop, administratieve ondersteuning en services lijken veel sterker bedreigd dan die in het onderwijs of de gezondheidszorg. Heel veel banen die we nu nog kennen zullen over niet al te lange tijd verdwenen zijn. Zoals veel beroepen van de vorige eeuw als mangellieden of tapijtkloppers nu ook uitgestorven zijn. De vraag is wie daar vooral door getroffen worden, daar is nog geen goed zicht op.

Werkgelegenheid in Nieuw-West

Nieuw-West is door Cornelis van Eesteren als woonwijk ontworpen met het idee in het centrum van de stad meer ruimte te creëren voor bedrijven. De werkgelegenheid in het huidige Nieuw-West zit voornamelijk langs de snelweg. Met name langs de A10 naar Noord is veel laagwaardige dienstverlening te vinden. 10,8% van de arbeidsplaatsen van Amsterdam zijn in 1995 in Nieuw-West te vinden. In verhouding met het aantal inwoners van dit stadsdeel is dat weinig. Dat aandeel daalt een klein beetje tot 10,2% in 2014. Het aantal vestigingen in Nieuw-West maakt 9,5% deel uit van alle Amsterdamse plekken waar gewerkt wordt. Het aandeel van de creatieve industrie is met 5% lager dan elders in de stad, ook lager dan in Noord of Zuid-Oost.

Nieuw-West versus IJburg

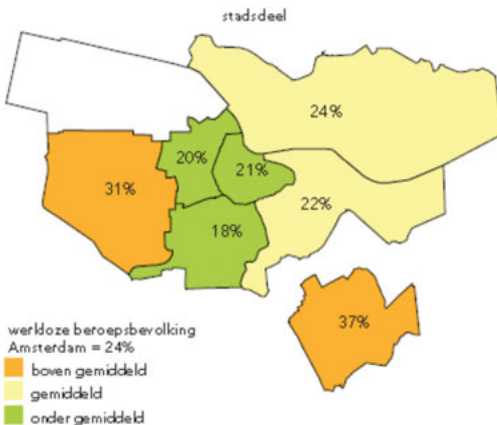
Hoe komt het dat het aandeel creatieve industrie in Nieuw-West met 5% zo laag is? En hoe is dat in vergelijking met IJburg, een wijk die ook uitsluitend voor wonen ontworpen is? 'De populatie in IJburg is anders,' zegt Slot. 'Met veel huishoudens met tweeverdieners die beiden vier dagen per week werken en stedelijk georiënteerd zijn. De bedrijvigheid aan huis is er heel groot en veelal creatief van aard.' De werkloosheid in een wijk is sterk afhankelijk van het type bevolking. Dat is duidelijk te zien in de tabel met kenmerken van de werkloze beroepsbevolking in Amsterdam. Het verklaart de hogere werkloosheid in Nieuw-West. Vrouwen zijn een fractie vaker werkeloos dan mannen, niet-westerse allochtonen zijn vaker werkloos dan autochtonen en ook jongeren en ouderen zitten vaker zonder werk.

Werkloze beroepsbevolking Amsterdam naar kenmerken in %, 2014.
Bron: O+S

Jeugdwerkloosheid is hoog

De jeugdwerkloosheid is in Nieuw-West 1,5 keer zo hoog als in de rest van de stad. Dat is vergelijkbaar met Zuid-Oost. 4.200 Jongeren in Nieuw-West zijn werkloos, dat is 31% van de beroepsbevolking. Het is een achterstand die niet vanzelf verdwijnt door meer opleiding. Steeds meer mensen zijn hoog opgeleid, wat leidt tot 'diploma-inflatie' legt Slot uit. Discriminatie is een factor die ook meespeelt. Hoewel er steeds opener over gesproken wordt, verandert dat de situatie op zich niet. In de regio Amsterdam zijn weliswaar veel banen beschikbaar, maar ze sluiten om allerlei redenen niet aan bij veel jongeren uit Nieuw-West. Dat noemt Slot de 'kruidvatindicator', die kan tot veel frustratie leiden bij deze groep. Was Nieuw-West in de jaren 60 een wijk voor de middenklasse. Nu zien we dat er voornamelijk lage klasse woont. Alleen de later gebouwde delen zoals Nieuw-Sloten worden bevolkt door bewoners met een midden-hoge status.

*Werkloze beroeps-
bevolking jongeren 15-27
jaar naar stadsdeel 2014.
Bron : O+S*

Twee kanten

Volgens Slot kan het twee kanten op met Nieuw-West. Het kan zich ontwikkelen als een succesvol woonwerkgebied voor tweeverdieners – een ontwikkeling die veel andere delen van de stad al doormaakten. Of het kan een onaantrekkelijk woongebied worden met een paar gouden randjes. Slot vindt de positie van Nieuw-West minder goed dan die van Noord en Zuid-Oost, gebieden die ook altijd meedoen in de lijstjes van hoge werkloosheid. Noord heeft tenslotte de IJ-oever die zich aan het ontwikkelen is en binnenkort de Noord-Zuidlijn. Ook heeft Noord veel meer diversiteit. Zuid-Oost is het best bereikbare gebied van Nederland. De kracht daarvan blijft. Het aantal arbeidsplaatsen is er ook een factor twee of drie hoger dan in Nieuw-West.

Voor Nieuw-West zijn er volgens Slot een aantal zorgpunten. Grote concentraties van sociale woningbouw, zoals in Geuzenveld, kunnen door te grote concentratie van bepaalde bevolkingsgroepen problemen veroorzaken.

In een aantal basisvoorzieningen is in Nieuw-West niet goed voorzien, zoals bijvoorbeeld openbaar vervoer. Onderwijs blijft een punt van zorg en veiligheid en leefbaarheid zijn nog ver van optimaal constateert Slot. 'Als hier goed in geïnvesteerd wordt kan Nieuw-West zich ontwikkelen als een prettig leefbare wijk met een goed klimaat, waar werkgelegenheid nooit ver weg is.'

Zef Hemel benadert het onderwerp Werk in West vanuit de drie misverstanden die er volgens hem over de wijk zijn.

Misverstand 1: Nieuw-West is een woongebied

Cornelis van Eesteren was een bewonderaar van Tony Garnier, die in 1904 de gesublimeerde industriële stad ontwierp waarbij wonen en werken volledig gescheiden waren. De bestaande industriële stad in die tijd was een chaos, maar deze stad van Tony Garnier was goed, aldus een enthousiaste Hemel.

*Zef Hemel werkt bij
Amsterdam Economic
Board en geeft les aan
de Universiteit van
Amsterdam over oa
Cities in Transition*

*Stad met scheiding van
wonen en werken door
Tony Garnier, 1904.*

Dertig jaar later lukt het Cornelis van Eesteren om Tony Garnier helemaal te verbeelden voor Amsterdam. Bij Nieuw-West ligt de ontworpen haven aan de rivier met zijn industrie eromheen, en daarachter ligt de woonwijk. Door Nieuw-West alleen als een woongebied te bekijken, is het misverstand ontstaan, volgens Hemel.

Economisch geografen maakten een onderscheid in stuwende werkgelegenheid en verzorgende werkgelegenheid. Het stuwende werk vindt plaats op industrieterreinen, de verzorgende werkgelegenheid in woonwijken. Die verzorgende werkgelegenheid vind je in scholen, ziekenhuizen en winkels. En die zijn wel in Nieuw-West te vinden. Stadsontwikkeling tekende ze meestal strooksgewijs in Nieuw-West. Bij elkaar opgeteld geeft dat aardig wat werkgelegenheid, maar economen halen daar vaak hun neus voor op, constateert Hemel.

Westelijk havengebied met direct daaronder Nieuw-West.

Misverstand 2: Nieuw-West ligt perifeer

In 1949 tekende de afdeling stadsontwikkeling het ontwerp voor luchthaven Schiphol. Nieuw-West zou door die plannen tussen de haven en de luchthaven in komen te liggen. Een gouden ligging die het hele beeld van Nieuw-West zal veranderen, volgens Hemel. Het verklaart waarom het Gemeentelijk Administratiekantoor (GAK) met haar enorme statuur en bijzondere architectuur in 1960 aan de rand van Nieuw-West langs de A10 gebouwd werd. Het ging hier namelijk om een toplocatie. Het GAK leverde veel verzorgende werkgelegenheid.

In 1967 opent de nieuwe luchthaven. Schiphol is de nieuwe economie van de jaren 60. Daarmee komt Nieuw-West tussen twee grote stuwende werkgelegenheidsgebieden in te liggen. De wijk buiten wordt vanaf de jaren zeventig gezien als het economisch belangrijkste gebied van Amsterdam. De A10 is dan nog in ontwikkeling, maar er wordt wel al volop gebouwd langs de toekomstige ringweg. Nieuw-West werd in die jaren niet afgedaan als woonwijk: het was de toekomst, betoogt Hemel. IBM bouwt in 1967 haar kantoor met mooie architectuur, dichtbij de luchthaven. Een ander voorbeeld van de nieuwe economie die heel belangrijk is voor de stad. Ondertussen ontstaat er een concentratie van zorg en onderzoek van *lifesciences* in Nieuw-West door de komst van het Sloterdijkziekenhuis en het Antoni van Leeuwenhoek Ziekenhuis. In diezelfde periode ontwikkelt zich langs de A10 ter hoogte van station Sloterdijk een kantorengedebied dat nu ook in transitie is. In Nieuw-West ligt dus volgens Hemel een grote zeer gemengde werkgelegenheidszone die bijdraagt aan de groeiende diensteneconomie.

Sloterdijk 1981

Misverstand 3: Nieuw-West moet alle bedrijven van buiten halen

John Friedman, professor in Urban Planning, zei het al: duurzame economische groei komt niet van buiten, maar moet vanuit de eigen regionale economie worden ontwikkeld. De kern van de huidige postindustriële kenniseconomie zijn de banken, de accountancybedrijven, de marketing en reclamebureaus en de advocatenkantoren. Dit zijn de specialistische zakelijke dienstverleners met de hoogste toegevoegde waarde. Het hele bedrijfsleven cirkelt om deze vier sectoren heen, volgens Hemel. Als bedrijven willen exporteren of groeien, hebben ze deze vier typen dienstverleners nodig. De Zuidas is wat de vestiging van deze bedrijven betreft, succesvoller geweest, constateert Hemel. Maar Nieuw-West zit dichtbij de Zuidas en kan hier goed van profiteren. Amsterdam is tenslotte een *global cityregion* en Nieuw-West speelt daarin een mooie rol. Misschien geen sleutelrol, maar wel een belangrijke rol.

Er komen veel transformaties voor Nieuw-West aan, voorspelt Hemel. De hotels die een opmars maken richting dit stadsdeel. Een hotelschool die zich vestigt en veel studenten die richting Nieuw-West komen. In Osdorp zit een Turkse economie die groeit en die allemaal vertakkingen heeft. 'Het begint bij begrip van de positie van Nieuw-West. Dat besef groeit door met elkaar te praten. Daar draagt een initiatief zoals dit in het Van Eesterenmuseum aan bij. Een uitwisseling van informatie over werk en verdiensten is van belang. Stop met alleen woonwijk zijn,' zegt Hemel. 'Ga het met elkaar hebben over werk.' Hemel is bezig met het opzetten van een platform waar uitwisseling over economie kan plaatsvinden. Dat platform heeft Volksvlijt.

Zijn voorstel is om weer een paleis te bouwen in Amsterdam, net als Samuel Sarphati destijds. De toekomstige economie, die wij met zijn allen maken, zal daar te zien zijn. Een tentoonstelling over Volksvlijt is vanaf 12 april 2016 te zien in de centrale OBA aan het Oosterdok.

Vragen, opmerkingen en discussie

Ivan Nio, stadssocioloog en stedelijk onderzoeker, constateert dat de middengroep in Nieuw-West groeit. Er komen steeds meer midden- en hoogopgeleiden van de tweede generatie migranten die ook in Nieuw-West blijven wonen. Daar zitten veel starters van een eigen bedrijf tussen.

Nergens in Amsterdam zijn zoveel starters als in Nieuw-West, weet Nio. Die beginnen vanuit de portiekflat of vanuit de woning. En gaan dan verder.

Een tweede constatering van Nio is inhakend op de presentaties dat je weldegelijk meer Turks ondernemerschap ziet in Nieuw-West, dan alleen horeca. Zo is er bijvoorbeeld een Turks advocatenkantoor in Meer & Vaart dat gespecialiseerd is in handel met Istanbul.

Ook al speelt de gemeente geen grote rol meer in het stimuleren van de economie, volgens Hemel. Er is wel veel regelgeving door de gemeente die ondernemersinitiatieven beperken, is een opmerking uit de zaal. De suggestie is dat de gemeente de kleinere maakindustrie en detailhandel meer ruimte zou moeten geven. Dat zal de economie in Nieuw-West stimuleren.

Een ander idee uit de zaal is om instellingen voor hoger onderwijs naar Nieuw-West te halen. Dat zal invloed hebben op de banen die hier gecreëerd worden. Nu is het hoger onderwijs volledig geconcentreerd in het oosten van de stad.

Hemel zet vraagtekens bij al deze ideeën. Hij is ervan overtuigd dat je economie niet kan maken. De hefboomwerking van hoger onderwijs zal niet werken. In New York zijn er voldoende voorbeelden van dergelijke projecten die niet het gewenste effect hebben.

‘Vertel verhalen over werken,’ zegt Hemel. ‘Deel er wat gebeurt in Garage Notweg. Laat ondernemers zich met elkaar verbinden. Dan ontstaan er netwerken van ondernemende mensen, waar studenten stage kunnen lopen, waar werklozen kansen krijgen. En dat zal de economie stimuleren.’

Meer lezen

Expulsions: brutality and complexity in the global economy,
door Saskia Sassen, Harvard University Press 2014

Economische ongelijkheid in 8 figuren, door de
[Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid](#)

[Feiten en cijfers over Amsterdam](#)

[Economic Board van Amsterdam](#)

Colofon

Tekst: [carolinefreriks.nl](#)

Beeld: O+S, Economische Verkenningen MRA 2015.

Rechthebbenden van beeldmateriaal kunnen contact
opnemen met het Van Eesterenmuseum.

Vormgeving: [anoukjohanson.nl](#)

Van Eesterenmuseum **Amsterdam**

Burgemeester de vlugtlaan 125

www.vaneesterenmuseum.nl

info@vaneesterenmuseum.nl

